

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (druhého senátu)

10. června 2004^{*}

Ve věci C-168/02,

jejímž předmětem je žádost Oberster Gerichtshof (Rakousko) zaslaná Soudnímu dvoru na základě protokolu ze dne 3. června 1971 o výkladu úmluvy ze dne 27. září 1968 o soudní příslušnosti a výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech Soudním dvorem a směřující k získání, ve sporu probíhající před tímto soudem mezi

Rudolfem Kronhoferem

a

Marianne Maier,

Christianem Möllerem,

Wirichem Hofiusem,

Zeki Karanem,

^{*} Jednací jazyk: němčina.

rozhodnutí o předběžné otázce týkající se výkladu čl. 5 bodu 3 uvedené úmluvy ze dne 27. září 1968 (Úř. věst. 1972 L 299, s. 32), ve znění úmluvy ze dne 9. října 1978 o přistoupení Dánského království, Irska a Spojeného království Velké Británie a Severního Irska (Úř. věst. L 304, s. 1 a – pozměněný text – s. 77), úmluvy ze dne 25. října 1982 o přistoupení Řecké republiky (Úř. věst. L 388, s. 1), úmluvy ze dne 26. května 1989 o přistoupení Španělského království a Portugalské republiky (Úř. věst. L 285, s. 1) a úmluvy ze dne 29. listopadu 1996 o přistoupení Rakouské republiky, Finské republiky a Švédského království (Úř. věst. 1997 C 15, s. 1),

SOUDNÍ DVŮR (druhý senát),

ve složení C. W. A. Timmermans, předseda senátu, J.-P. Puissechet, J. N. Cunha Rodrigues (zpravodaj), R. Schintgen a N. Colneric, soudci,

generální advokát: P. Léger,

vedoucí soudní kanceláře: H. von Holstein, zástupce vedoucího soudní kanceláře,

s ohledem na vyjádření předložená:

— za R. Kronhofera M. Brandauerem, Rechtsanwalt,

— za M. Maier M. Scherbantie, Rechtsanwältin,

- za Z. Karana C. Enderem, Rechtsanwalt,
- za rakouskou vládu C. Pesendorfer, jako zmocněnkyní,
- za německou vládu R. Wagnerem, jako zmocněncem,
- za vládu Spojeného království K. Manjim, jako zmocněncem, ve spolupráci s T. Wardem, barrister,
- za Komisi Evropských společenství A.-M. Rouchaud a W. Bogensbergerem, jako zmocněnci,

s přihlédnutím ke zprávě k jednání,

po vyslechnutí ústních vyjádření R. Kronhofera, zastoupeného M. Brandauerem a R. Bickelem, Rechtsanwälte, Z. Karana, zastoupeného C. Enderem, a Komise, zastoupené A.-M. Rouchaud a W. Bogensbergerem, na jednání konaném dne 20. listopadu 2003,

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 15. ledna 2004,

vydává tento

Rozsudek

1 Usnesením ze dne 9. dubna 2002, došlým Soudnímu dvoru dne 6. května 2002, podal Oberster Gerichtshof podle protokolu ze dne 3. června 1971 o výkladu úmluvy ze dne 27. září 1968 o soudní příslušnosti a výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech Soudním dvorem předběžnou otázku o výkladu čl. 5 bodu 3 této úmluvy (Úř. věst. 1972 L 299, s. 32) ve znění úmluvy ze dne 9. října 1978 o přistoupení Dánského království, Irska a Spojeného království Velké Británie a Severního Irska (Úř. věst. L 304, s. 1 a – pozměněný text – s. 77), úmluvy ze dne 25. října 1982 o přistoupení Řecké republiky (Úř. věst. L 388, s. 1), úmluvy ze dne 26. května 1989 o přistoupení Španělského království a Portugalské republiky (Úř. věst. L 285, s. 1) a úmluvy ze dne 29. listopadu 1996 o přistoupení Rakouské republiky, Finské republiky a Švédského království (Úř. věst. 1997 C 15, s. 1, dále jen „úmluva“).

2 Tato otázka byla vznesena v rámci sporu mezi R. Kronhoferem s bydlištěm v Rakousku a M. Maier, C. Möllerem, W. Hofiusem a Z. Karanem (dále jen „žalovaní v původním řízení“) s bydlišti v Německu a směřuje k tomu, aby R. Kronhofer získal náhradu škody za majetkové ztráty, o kterých tvrdí, že je utrpěl v důsledku protiprávního jednání žalovaných v původním řízení jakožto správců aktiv nebo investičních poradců společnosti Protectas Vermögensverwaltungs GmbH (dále jen „Protectas“), jejíž sídlo se také nachází v Německu.

Právní rámec

- 3 Článek 2 první pododstavec úmluvy stanoví:

„Nestanoví-li tato úmluva jinak, jsou osoby, které mají bydliště na území některého státu, který je smluvní stranou, bez ohledu na svou státní příslušnost žalovány u soudů tohoto státu.“ *(neoficiální překlad)*

- 4 Podle čl. 5 bodu 3 úmluvy:

„Žalovaný, který má bydliště na území některého státu, který je smluvní stranou, může být v jiném státě, který je smluvní stranou, žalován:

[...]

- 3) ve věcech týkajících se protiprávního jednání či jednání, které je postaveno na roveň protiprávnímu jednání (deliktní nebo kvazideliktní odpovědnosti), u soudu místa, kde došlo ke škodné události“. *(neoficiální překlad)*

Spor v původním řízení a předběžná otázka

- 5 Rudolf Kronhofer žaloval žalované v původním řízení u Landesgericht Feldkirch (Rakousko) v rámci žaloby na náhradu škody za majetkové ztráty, o kterých tvrdí, že je utrpěl v důsledku jejich protiprávního jednání.
- 6 Žalovaní v původním řízení mu telefonicky navrhli uzavření smlouvy o nákupních opcích na akcie, aniž by ho upozornili na nebezpečí takové operace. Na základě toho R. Kronhofer převedl v listopadu a prosinci roku 1997 celkovou částku 82 500 USD na investiční účet u Protectas v Německu, který byl následně využit pro získání vysoce spekulativních nákupních opcí na Londýnské burze. Na základě dotčené operace došlo ke ztrátě části převedené částky. Rudolf Kronhofer získal pouze částečnou náhradu kapitálu, který investoval.
- 7 Příslušnost Landesgericht Feldkirch jakožto soudu místa, kde vznikla škoda, v tomto případě bydliště R. Kronhofera, měla vyplývat z čl. 5 bodu 3 úmluvy.
- 8 Vzhledem k tomu, že tato žaloba byla zamítnuta, R. Kronhofer proti tomuto rozhodnutí podal odvolání u Oberlandesgericht Innsbruck (Rakousko), který prohlásil, že je nepřislušný z důvodu, že soud místa bydliště není „soudem, kde došlo ke škodné události“, protože ani místo skutečnosti, která způsobila škodu, ani místo, kde škoda vznikla, se nenacházejí v Rakousku.

- 9 Oberster Gerichtshof, jemuž byl předložen návrh na „Revision“, se domnívá, že Soudní dvůr ještě nerozhodl otázku, zda pojem „místo, kde došlo ke škodné události“ musí být vykládán natolik široce, že v případě čistě majetkové újmy, která postihla část majetku poškozeného, který byl umístěn v jiném státě, který je smluvní stranou, zahrnuje rovněž místo jeho bydliště, a tedy místo centra jeho majetkových zájmů.
- 10 Vzhledem k tomu, že Oberster Gerichtshof měl za to, že řešení sporu vyžaduje výklad úmluvy, rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžnou otázku:

„Musí být pojem ‚místo, kde došlo ke škodné události‘ obsažený v čl. 5 bodě 3 úmluvy [...] vykládán v tom smyslu, že v případě čistě majetkové újmy, která vyplývá z umístění částí majetku osoby, která utrpěla újmu, zahrnuje také místo, kde se nachází bydliště této osoby, jestliže umístění bylo provedeno v jiném členském státě Společenství?“

K předběžné otázce

- 11 Svojí otázkou se postupující soud v podstatě ptá, zda čl. 5 bod 3 úmluvy musí být vykládán tak, že pod pojem „místo, kde došlo ke škodné události“ lze zahrnout místo bydliště žalobce, kde je „centrum jeho majetkových zájmů“, jen ze samotného důvodu, že zde utrpěl peněžní újmu vyplývající ze ztráty částí jeho majetku, ke které došlo a kterou utrpěl v jiném státě, který je smluvní stranou.

- 12 Úvodem je vhodné připomenout, že systém určení obecné příslušnosti stanovený v kapitole II úmluvy je založen na obecném pravidle, vyjádřeném v jejím čl. 2 prvním pododstavci, podle kterého osoby s bydlištěm na území státu, který je smluvní stranou, jsou žalovány u soudů tohoto státu bez ohledu na státní příslušnost účastníků řízení.
- 13 Pouze jako výjimku z této základní zásady o příslušnosti soudů bydliště žalovaného předvídá kapitola II oddíl 2 úmluvy některá ustanovení o určení zvláštní příslušnosti, mezi něž patří čl. 5 bod 3 úmluvy.
- 14 Tato pravidla o zvláštní příslušnosti jsou vykládána úzce a nedovolují výklad, který přesahuje případy výslovně úmluvou předvídané (viz rozsudek ze dne 27. září 1988, Kalfelis, 189/87, Recueil, s. 5565, bod 19, a ze dne 15. ledna 2004, Blijdenstein, C-433/01, Recueil, s. I-981, bod 25).
- 15 Podle ustálené judikatury je pravidlo vyjádřené v čl. 5 bodu 3 úmluvy založeno na existenci zvláště úzkého vztahu mezi sporem a jinými soudy než soudy bydliště žalovaného, který odůvodňuje určení příslušnosti soudů z důvodů řádného výkonu spravedlnosti a užitečné organizace řízení (viz mezi jiným rozsudky ze dne 30. listopadu 1976, Bier, nazývaný „Alsaské draselné doly“, 21/76, Recueil, s. 1735, bod 11, a ze dne 1. října 2002, Henkel, C-167/00, Recueil, s. I-8111, bod 46).
- 16 Soudní dvůr rovněž rozhodl, že v případě, kdy místo, kde došlo ke skutečnosti, která může vyvolat delikttní nebo kvazidelikttní odpovědnost, a místo, kde tato skutečnost vyvolala škodu, nejsou totožná, pojem „místo, kde došlo ke škodné události“, který je

obsažen v čl. 5 odst. 3 úmluvy, musí být chápán tak, že zároveň zahrnuje místo, kde vznikla škoda, a místo příčinné skutečnosti, v níž má tato škoda původ, takže žalovaný může být dle volby žalobce žalován u soudu jednoho nebo druhého místa (viz zejména rozsudek Alsaské draselné doly, výše uvedený, body 24 a 25, a ze dne 5. února 2004, DFDS Torline, C-18/02, Recueil, s. I-1417, bod 40).

- 17 Z postupujícího usnesení vyplývá, že se Oberster Gerichtshof domnívá, že ve věci v původním řízení místo, kde vznikla škoda, jakož i místo příčinné skutečnosti se nacházejí v Německu. Zvláštnost tohoto případu má spočívat ve skutečnosti, že peněžní újma údajně žalobcem utrpěná v jiném státě, který je smluvní stranou, měla zároveň dopad na celý jeho majetek.
- 18 Jak ovšem správně zdůraznil generální advokát v bodu 46 svého stanoviska, v takovém případě nic neodůvodňuje určení příslušnosti soudů jiného státu, který je smluvní stranou, než toho, na jehož území došlo ke skutečnosti, která způsobila škodu, a kde se projevila škoda, tj. všechny prvky zakládající odpovědnost. Takové určení příslušnosti neodpovídá z hlediska důkazu nebo organizace řízení žádné objektivní potřebě.
- 19 Jak Soudní dvůr rozhodl, pojem „místo, kde došlo ke škodné události“ nelze vykládat rozšiřujícím způsobem tak, že by zahrnoval každé místo, kde mohou být pocítovány škodlivé následky skutečnosti, která způsobila škodu, ke které ve skutečnosti došlo v jiném místě (viz rozsudek ze dne 19. září 1995, Marinari, C-364/93, Recueil, s. I-2719, bod 14).

- 20 V takové situaci jako v původním řízení by tento výklad činil určení příslušného soudu závislým na nejistých okolnostech, jako jsou místo, kde se nachází „centrum majetkových zájmů“ poškozeného, a byl by tudíž v rozporu s posílením právní ochrany osob usazených ve Společenství, což je jedním z cílů úmluvy, neboť žalobci má být umožněno snadno určit soud, ke kterému může podat návrh, a žalovanému rozumně předvídat, u kterého soudu může být žalován (viz rozsudek ze dne 19. února 2002, *Besix*, C-256/00, *Recueil*, s. I-1699, body 25 a 26, a rozsudek *DFDS Torline*, výše uvedený, bod 36). Nadto by tento výklad nejčastěji vedl k uznání příslušnosti soudů bydliště žalobce, příslušnost, které, jak to Soudní dvůr konstatoval v bodu 14 tohoto rozsudku, úmluva, vyjma případů, které výslovně stanoví, není nakloněna.
- 21 Vzhledem k předchozím úvahám je namístě odpovědět na položenou otázku tak, že čl. 5 bod 3 úmluvy musí být vykládán tak, že pojem „místo, kde došlo ke škodné události“ nezahrnuje místo bydliště žalobce, kde se nachází „centrum jeho majetkových zájmů“ jen ze samotného důvodu, že zde utrpěl peněžní újmu vyplývající ze ztráty částí jeho majetku, ke které došlo a kterou utrpěl v jiném státě, který je smluvní stranou.

K nákladům řízení

- 22 Výdaje vzniklé vládě rakouské, německé a Spojeného království, jakož i Komisi, které předložily svá vyjádření Soudnímu dvoru, se nenahrazují. Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve sporu probíhajícím před vnitrostátním soudem, k rozhodnutí o nákladech řízení je příslušný uvedený soud.

Z těchto důvodů

SOUDNÍ DVŮR (druhý senát)

o otázce, která mu byla předložena Oberster Gerichtshof usnesením ze dne 9. dubna 2002, rozhodl takto:

Článek 5 bod 3 úmluvy ze dne 27. září 1968 o soudní příslušnosti a výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, ve znění úmluvy ze dne 9. října 1978 o přistoupení Dánského království, Irska a Spojeného království Velké Británie a Severního Irska, úmluvy ze dne 25. října 1982 o přistoupení Řecké republiky, úmluvy ze dne 26. května 1989 o přistoupení Španělského království a Portugalské republiky a úmluvy ze dne 29. listopadu 1996 o přistoupení Rakouské republiky, Finské republiky a Švédského království, musí být vykládán tak, že pojem „místo, kde došlo ke škodné události“ nezahrnuje místo bydliště žalobce, kde se nachází „centrum jeho majetkových zájmů“ jen ze samotného důvodu, že zde utrpěl peněžní újmu vyplývající ze ztráty částí jeho majetku, ke které došlo a kterou utrpěl v jiném státě, který je smluvní stranou.

Timmermans

Puissochet

Cunha Rodrigues

Schintgen

Colneric

Takto vyhlášeno na veřejném zasedání v Lucemburku dne 10. června 2004.

Vedoucí soudní kanceláře

Předseda druhého senátu

R. Grass

C. W. A. Timmermans